

Topla in sončno prikrajsana jesen

Vreme in razmere v gorah v meteorološki jeseni 2014

Kot že tolikokrat do sedaj je tudi v tem jesenskem trimesečju vreme poskrbelo, da je bilo pogosta tema pogovorov v gornjskih krogih. Nižje spodaj so kot za stavo padali padavinski in temperaturni rekordi in zdi se, da ti niso bili doseženi edino v sredo in visokogorju. Še več, v zadnjih dneh leta, ko nastaja tale prispevek, so na ARSO že objavil prispevek z naslovom: *Rekordno toplo in izjemno namočeno leto 2014!*

To smo lahko slutili že ob koncu meteorološke jeseni (september–november), ko so naši severni sosedje pisali, da so imeli najtoplejšo jesen v zadnjih 247 letih, torej po letu 1767. Za naše kraje pa velja ta trditev za obdobje po letu 1850, od začetka stalnih meteoroloških meritev.

V večini države je bila sicer to že tretja zaporedna premokra jesen. Tudi temperature so dobesedno iz meseca v mesec tekmoval v preseganju dolgoletnega povprečja – na koncu

je zmagal november. V zadnjem jesenskem mesecu skorajda ni bilo dneva z najvišjo temperaturo zraka, ki bi bila nižja od dolgoletnega povprečja. Na Kredarici sta bila taka dneva le dva, odklon povprečnih dnevnih temperatur pa je bil tam tudi več kot 9 stopinj Celzija.

Kot že omenjeno, je bilo tudi minulo jesen vreme rdeča nit pogovorov, saj je obilna moča povzročala poplave na različnih območjih Slovenije. Tudi večina gorskih območij je bila

Zadnji dan oktobra 2014 je po najvišjih vrhovih Grintovcev že dišalo po zimi.

Foto: Miha Pavšek

nadpovprečno namočena, izstopa le območje Julijcev, ki je prejelo "le" povprečno količino padavin. Ker so bili naši kraji pogosto pod vplivom toplejših jugozahodnih vetrov, smo imeli, ob skoraj stalni odsotnosti dlje časa trajajočih obdobjih hladnega

Preglednica 1. Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološki jeseni 2014 ter primerjava s povprečjem obdobja 1991–2010.

Vir: Arhiv Urada za meteorologijo
Agencije RS za okolje.

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T [°C]	Odklon T [°C]	Padavine [mm]	Indeks padavin glede na povprečje 1991–2010
Rateče (864 m)	9,0	2,1	593	113
Vojsko (1067 m)	8,9	2,0	840	106
Vogel (1535 m)	7,0	1,9	810	101
Krvavec (1740 m)	6,2	2,1	542	132
Kredarica (2514 m)	1,9	1,8	662	97

vremena, v nižjih legah rekordno toplo jesen. Tudi v gorskem svetu je bila ta nadpovprečno topla, vendarle pa ne rekordno topla. Že vstop vanjo je bil zelo buren, saj nas je v noči na prvi septembrski dan prešla izrazito hladna fronta. Sneženje do okoli 2000 metrov pa nas je opomnilo, da se bliža hladnejši del leta.

Prva polovica meseca je bila, z izjemo dveh dni, skoraj vsakodnevno namočena. Meja sneženja se je zadrževala nad 2000 metri, zato so v visokogorju nekaj dni vladale že povsem

občutna ohladiitev z močnimi padavinami iz 21. na 22. oktober. Padavinski višek je bil sicer v osrednjem delu Slovenije, ko je ponekod v nekaj urah padlo tudi več kot 200 l/m². Meja sneženja se je prvič v letošnji snežni sezoni spustila pod 800 metrov. Povsod, kjer je zapadlo do nekaj centimetrov snega, je ta v naslednjih dneh skopnel.

Sledilo je desetdnevno obdobje suhega in sončnega vremena, česar v letu 2014 vsekakor nismo bili vajeni. Od 3. do 19. novembra smo bili spet priča

na račun izredno toplega novembra, v povprečju do 2 °C pretopla. V sredogorju razen prehodno, vse do konca jeseni nismo imeli nič opravka z zimskimi razmerami, podobno pa je bilo tudi še skoraj ves december – zimsko je bilo le nebo. Padavin je bilo predvsem izven območja Julijskih Alp (tu le četrtino nad povprečjem) nadpovprečno veliko – tudi do 50 % glede na dolgoletno povprečje. Zaradi pogosto oblačnega vremena je bilo trajanje sončnega obsevanja 20 % manjše od pričakovanega.

2,1 ha). Več o tem najdete v preglednicah za oba ledenika v okviru spletišča Dedi/Enciklopedije naravne in kulturne dediščine na Slovenskem na naslovu <http://www.dedi.si>. K temu sta pripomogla predvsem obilica snega iz zadnje redilne dobe in zaradi pogoste oblačnosti podpovprečno trajanje sončnega obsevanja v talilni dobi. Rast ledenikov si lahko ogledamo le v letih, ko je njihova površina povsem razgaljena, kar pa se ni zgodilo že vse od talilne sezone leta 2007.

Obisk skalnih spodmolov nad Mlini je najlepši v času, ko se rujeva grmišča odenejo v jesenske barve.

Foto: Miha Pavšek

zimske razmere. Na Kredarici je bilo 13. septembra 40 cm snega, ki pa je v naslednjih dneh skopnel. Druga polovica meseca je bila bolj prijetna, saj so bile naše gore deležne večdnega suhega vremena, tudi temperature so se nekoliko povišale. Zadnje dni septembra je bilo na 1500 metrih čez dan prijetnih 20 °C, na 2500 metrih pa do 14 °C.

Oktober smo bili večinoma pod vplivom toplih in vlažnih jugozahodnih vetrov. Prvi dve dekadi meseca je bilo nadpovprečno toplo, občasno so se pojavljale manjše padavine. Precej smo bili prikrajšani za sončne žarke, saj je bilo v zraku veliko vlage in z njo oblaki, ki jih je gnal jugozahodnik do zahodnik. Zadnjo dekadno je zaznamovala

dolgotrajnemu deževju. Deževalo je prav vse dni med tema dvema datumoma, meteorološke postaje pa so v tem obdobju zabeležile več kot polovico vseh padavin v meteorološki jeseni 2014. Temperature so bile v začetku tega meseca razmeroma visoke, zato je snežilo le nad 2000 metri. Šele ob koncu druge dekade se je ohladilo toliko, da je snežilo tudi pod tisoč metri. Ob koncu padavinskega obdobja je bilo na Kredarici skupaj 90 centimetrov snega, na Voglu 42, na Krvavcu 10 in v Ratečah 3 centimetre snega. Nato je bilo do konca meseca večinoma suho, gore je vnovič obsijalo sonce, temperature pa so se počasi dvignile. Do konca meseca je pod 1500 metri sneg večinoma skopnel. Na zadnji jesenski dan je bilo na Kredarici le še 75, na Voglu pa 10 cm snega, druge postaje pa niso več beležile snežne odeje.

Na koncu lahko povzamemo, da je bila jesen 2014 v gorah, predvsem

Omenjali smo jesenske poplave po nižinah, posledico obilnih padavin, ki pa v vzpetem svetu vendarle niso bile tako izjemne. Nastalo je nekaj novih skalnih odlomov in podorov (na primer med kriticama Pod Srcem in Za Akom), zlasti pa se je nabrala pod ostenji obilica novega gruča, ki ga od starejšega prepoznamo po svetlejših barvnih odtenkih. Predvsem pa ga občutimo pod nogami ob morebitnem prečanju, saj je to na strmini precej bolj neprijetno in nevarno.

Prva dva meseca meteorološke jeseni sta tudi zadnja dva meseca talilne dobe (maj–oktober) naših podnebnih kazalcev – ledeniških zaplat pod Triglavom in Skuto. Zadnje meritve so pokazale, da sta si v lanskem letu navkljub nadpovprečnim temperaturam oba ostanka nekdanjih ledenikov precej opomogla, upoštevajoč površino ledenika in snega, ki prekriva ledenik (Triglavski 3,6 ha in pod Skuto

Po "zelenem" začetku zime 2014/15 si morebiti lahko obetamo to že v letošnjem letu ali pač? Morda nas potek vremena tudi tokrat, kot že tolikokrat do sedaj, preseneti v nadaljevanju zimskih mesecev in celotne snežne sezone, ki se v našem visokogorju konča šele ob koncu meteorološke pomladi ali celo v začetku meteorološkega poletja. S snegom podhranjena pobočja in ostenja pa so lahko pogosto še bolj nevarna, zato tudi v takih razmerah previdnost ne bo odveč, povsem odpisati ne moremo niti snežnih plazov. ●

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Novi trg 2, Ljubljana.

² Urad za meteorologijo, Agencija RS za okolje, Vojkova cesta 1b, Ljubljana.